



EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet

2021/22:FPM7

Utrikesdepartementet

2021-10-21

Dokumentbeteckning

JOIN (2021) 24
GEMENSAMT MEDDELANDE TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska Oceanen/Stilla havet

Sammanfattning

Regionen Indiska oceanen/Stilla havet – som i meddelandet omfattar Afrikas östra kust till östaterna i Stilla havet – får allt större strategisk betydelse för Europa. Regionens ökande ekonomiska, demografiska och politiska tyngd ger den en allt mer central roll när det gäller att utveckla det internationella samarbetet och ta itu med globala utmaningar. På grundval av EU-medlemsstaternas förnyade åtagande i regionen i rådets slutsatser den 16 april 2021 presenterade kommissionen och den höga representanten den 16 september 2021 meddelandet EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet. Rådets slutsatser och meddelandet lyfter fram att EU har för avsikt att öka sitt engagemang i regionen för att bygga upp partnerskap. Syftet är att stärka den regelbaserade världsordningen, ta itu med globala utmaningar och lägga grunden för en snabb, rättvis och hållbar ekonomisk återhämtning som skapar långsiktigt välbefinnande. EU:s engagemang kommer att grundas på främjande av demokrati, rättsstatsprinciper, mänskliga rättigheter och allmänt överenskomna åtaganden som Agenda 2030 med dess mål för hållbar utveckling och Parisavtalet om klimatförändringar. Regeringen välkomnar meddelandets förhållningssätt.

1.1 Ärendets bakgrund

Den 16 april 2021 antog EU:s utrikesministrars rådsslutsatser om EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet. Rådet ansåg att EU borde stärka sitt strategiska fokus samt öka sin närvaro och sina insatser i regionen Indiska oceanen/Stilla havet i syfte att bidra till stabilitet, säkerhet, välbefinnande och hållbar utveckling i regionen, genom att främja demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter och internationell rätt. I slutsatserna uppmanade rådet kommissionen och den höga representanten att lägga fram ett gemensamt meddelande om EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet senast i september 2021. Den 16 september 2021 presenterade kommissionen och den höga representanten meddelandet EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet.

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet tar sin utgångspunkt i att EU och regionen Indiska oceanen/Stilla havet kommer att vara nära sammankopplade framöver till följd av ekonomiernas ömsesidiga beroende och de gemensamma globala utmaningarna. Det handlar bl.a. om det betydande handelsutbytet, att regionen är en viktig källa till globala miljöutmaningar, att demokratiska principer och mänskliga rättigheter hotas av auktoritära regimer i regionen. Mot denna bakgrund föreslår kommissionen och den höga representanten i meddelandet att EU bör stärka samarbetet med regionen inom flera områden.

Ett inkluderande och samarbetsinriktat förhållningssätt till regionens länder och organisationer har varit ett viktigt ingångsvärde för EU:s medlemsländer. EU:s partnerskap och samarbete med regionens länder och multilaterala institutioner som ASEAN lyfts också fram i meddelandet. EU ska i förhållande till Kina samarbeta bilateralt för att främja lösningar på gemensamma utmaningar, samverka i frågor av gemensamt intresse och uppmuntra Kina att bidra till fred och välbefinnande i regionen. Samtidigt ska EU, tillsammans med internationella partnerländer som har liknande synsätt, skydda sina väsentliga intressen och främja sina värderingar och opponera sig på områden där det finns grundläggande meningsskiljaktigheter med Kina. Det gäller till exempel de mänskliga rättigheterna.

Det betonas i meddelandet att EU:s engagemang i regionen ska vara principiellt och långsiktigt. Det handlar bl.a. om att EU ska befästa och försvara den regelbaserade världsordningen genom att främja inkluderande och effektivt multilateralt samarbete baserat på gemensamma värderingar och principer, inbegripet ett åtagande att respektera demokratin, de mänskliga rättigheterna, rättsstatsprincipen och jämställdhet. Meddelandet

framhåller också vikten av att främja lika villkor och en öppen och rättvis miljö för handel och investeringar. EU bör också bidra till att regionen uppnår målen för hållbar utveckling, tar itu med klimatförändringar och miljöförstöring på land och i havet samt stödja en hållbar och inkluderande socioekonomisk utveckling. Genomförandet av strategin kommer att finansieras av ett antal källor – bland annat genom instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete (NDICI) – Europa i världen.

Meddelandet ligger i linje med rådsslutsatserna från april 2021, men är mer detaljerat och rymmer också vissa förslag som inte nämndes i slutsatserna. Det gäller bl.a. förslaget om ett samarbete mellan EU och den så kallade Quad-gruppen (fyrpartssamtal mellan Australien, Indien, Japan och Förenta staterna) i frågor av gemensamt intresse som klimatförändringar, teknik eller vaccin. Liksom rådsslutsatserna behandlar meddelandet en bredd av frågor. Sju fokusområden omnämns: hållbart välstånd för alla, den gröna omställningen, världshavsförvaltning, digital förvaltning och digitala partnerskap, konnektivitet, säkerhet och försvar samt människors säkerhet.

Inom ramen för dessa sju områden föreslås bl.a. att EU ska samarbeta med partnerländer i regionen för att skapa mer motståndskraftiga och hållbara globala värdekedjor, ingå gröna allianser och partnerskap i regionen för att bekämpa klimatförändringar och miljöförstöring, bidra i kampen mot olagligt fiske, utvidga nätverket av digitala partnerskap, stärka kapaciteten hos partnerländerna i regionen för att säkerställa sjöfartssäkerheten samt stärka stödet till pandemiberedskap för de minst utvecklade länderna i regionen, inklusive säkra tillgången till Covid 19-vaccin genom Covax.

Det trilaterala samarbetet mellan Australien, Storbritannien och Förenta staterna (AUKUS) samt Kinas respektive Taiwans ansökningar om medlemskap i frihandelsavtalet Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP) omnämns ej i meddelandet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagens effekt på dessa

Meddelandet har ingen verkan på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet har inga budgetära följder. EU föreslås att integrera genomförandet av strategin i befintliga dialoger med sina regionala och multilaterala partner och samordna tillvägagångssätten för regionen Indiska oceanen/Stilla havet med EU-medlemsstaterna.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen ser behovet av att EU stärker sitt engagemang i förhållande till regionen Indiska oceanen/Stilla havet som får allt större strategisk betydelse för Europa. Regeringen anser att genomförandet av meddelandet ska stärka EU:s aktörskap och visa att EU är en aktör i sin egen rätt samt att EU har en långsiktig och sammanhållen politik i förhållande till regionen.

Regeringen välkomnar meddelandet och dess fokus på en regelbaserad världsordning, respekt för de mänskliga rättigheterna, demokrati, rättsstatsprincipen, jämställdhet, klimat, biologisk mångfald handel och bistånd. Vidare anser regeringen att det är av vikt att fortsatt verka för ett inkluderande förhållningssätt, som återspeglas i meddelandet, till regionens länder och multilaterala organisationer. I den fortsatta processen kommer regeringen bl.a. verka för EU:s sammanhållning och stärkandet av partnerskapen till regionens länder. Det gäller bl.a. att slutföra EU:s handelsförhandlingar med Australien, Indonesien och Nya Zeeland samt att återuppta handelsförhandlingar och inleda investeringsförhandlingar med Indien.

Regeringen anser att det är avgörande att inom ramen för Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik (KUSP) och den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken (GFSP) samarbeta med likasinnade länder i och utanför regionen, men för att hantera de utmaningar som regionen står inför krävs också dialog med icke-demokratier.

Regeringen menar att meddelandet bör ges en central plats i EU:s fortsatta arbete i förhållande till regionen. De enskilda förslagen i meddelandet, som spänner över ett brett fält, bör fortsatt behandlas i relevanta fora inom ramen för EU:s rådsstruktur för att kunna omsättas i praktiken.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

EU:s medlemsstater har generellt välkomnat meddelandet. Medlemsstaterna anser att meddelandet ligger i linje med rådets slutsatser från april 2021.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte gått ut på remiss.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

EU:s förhållande till regionen är långsiktigt och kommer att stå på EU:s dagordning under lång tid. Det franska ordförandeskapet i EU 2022 kommer närmast att driva processen vidare. Kommissionen och den höga representanten uppmanar Europaparlamentet och rådet att godkänna strategin i meddelandet och samarbeta om genomförandet av dess åtgärder och översynen av dem.

4.2 Fackuttryck/termer